HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אילעא וטוביה קריביה דערבא [ג] הוה [ד] סבר רב פפא למימר גבי לוה ומלוה רחיקי נינהו א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא [א]אי לית ליה ללוה לאו בתר ערבא אזיל מלוה: **מתני'** [ב]מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו ב"ד אין סותרין את דינו [ג]כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידים אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב"ד של פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג [ד]סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ [ה]סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חובלנית רבי אליעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם רשב"ג אומר אף הן מרבין שופכי דמים בישראל: **גמ'** לפני אותו בית דין הוא דאין סותרין הא לפני בית דין אחר סותרין הא תני סיפא כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה נהרג אמר אביי לא קשיא [ו]כאן בארץ ישראל כאן בחוצה לארץ דתניא [ז]רבי יהודה בן דוסתאי אומר משום רבי שמעון בן שטח [ח]ברח מארץ לחוצה לארץ אין סותרין את דינו מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו מפני זכותה של ארץ ישראל: סנהדרין נוהגת כו': מנא ה"מ דתנו רבנן [ט][1]והיו אלה לכם לחוקת [י]משפט לדורותיכם למדנו לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ א"כ מה תלמוד לומר [א] [2]בשעריך [יא]בשעריך אתה מושיב בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר ובחו"ל אתה מושיב בכל פלך ופלך ואי אתה מושיב בכל עיר ועיר: סנהדרין ההורגת וכו': איבעיא להו אחת לשבעים שנה נקראת חבלנית או דלמא אורח ארעא היא תיקו: רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו וכו': היכי הוו עבדי רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו ראיתם טריפה הרג שלם הרג אמר רב אשי אם תמצא לומר שלם הוה דלמא במקום סייף נקב הוה בבועל את הערוה היכי הוו עבדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו ראיתם כמכחול בשפופרת ורבנן היכי דיינו כשמואל [יב]דאמר שמואל [יג]במנאפים משיראו כמנאפים:

הדרן עלך כיצד העדים

אלו הן [יד]הגולין ההורג נפש בשגגה [טו]היה מעגל במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו היה יורד בסולם ונפל עליו [טז]והרגתו הרי זה גולה אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו והרגתו היה

אלו הן הגולין וכו' היה מעגל במעגילה. בימיהן [יח] שהיו הגגים שוין ולא היו משופעים כמו שלנו וכשעושים הגג טוחין אותו בטיט ורולים להשוות טיח הגג ולוקחין אבן עגולה ארוכה קצת ויש לו ג' שיניים ארוכים ומעגלים אותה על פני כל הגג להשוות' (נמי) והיינו (נמי) מעגילה: **משלשל בחבית כו'.** קצת קשה אמאי לא קאמר ונפסק החבל ונפל עליו כדקתני בסיפא ונראה לומר דנפלה [יט] שנשמט מידו ולכך לא רצה לומר נפסק דאם כן לא אתיין כרבי [כ] דאמר לקמן (דף ט:) נפסק אינו גולה:

היה יורד בסולם. יש אומרים דתנא לא זו אף זו קתני לא זו מעגל דודאי יש לחייבו גלות דלמה לא מזהר אלא אף משלשל חביות דשפיר מיזהר שלא ישבר חביתו אם נפל והרג חייב ועוד דלא זו אלא אף זו יורד בסולם דטפי מיזהר כדי שלא יפול אם הרג חייב: **פשיטא**

זה הכלל כל שכדרך ירידתו גולה שלא כדרך ירידתו אינו גולה. מנא הני מילי. אמר שמואל דאמר קרא ויפל עליו וימות עד שיפיל עליו דרך נפילה:

אי ליתיה ללוה לאו בתר ערבא אזיל. מכאן דיש ליזהר בעדי ממון שלא יהו קרובים לא ללוה [כ] ולא לערב:

דלמא במקום סייף נקב הוה. קשה לר"ת דאמרינן פ"ק דחולין (דף יא: ושם) ומפיק ליה מקרא דלא חייבינן להא דאזלינן בתר רובא ואומר ר"ת דודאי [כא] לא חייבינן אלא היה שואל להם [כב] (כדי) שאם [כג] יכחישו זה את זה או) אמרו דלא ידעינן יבטל העדות מידי דהוה אסייף ואריכן דאי [כד] דלא שיילינן חייב [כה] וזה אומר בסייף וזה אומר באריכן [כו] אין זה נכון אע"ג דבסייף ואריכן כו' אמרו אין אנו יודעין הרי זה נכון זה גרוע הואיל והברוג גופיה אין יודעים [כז] ומיהו טעם זה אינו מיושב ומאיזה טעם הוא זה דאם לא נשאל להם יהא חייב ואם נשאל ואמרו אין אנו יודעין יהיה פטור ולאיזה שהביא מסייף ואריכן אין הנדון דומה לראיה להתם כל כמה דלא שיילינן להו אין לבדות מהלב שיכחישו זה את זה אבל כשמכחישין בהדיא דומה שקר שבדר זה אדם רגיל לעלות בדעתו במה הרגו טפי מכליו שחורים או מכליו לבנים אבל דבר שפירש ר"ת בלא טעם הוא שכשאין שואלים להם ואין אנו יודעים אם טריפה [כד] הוא או שלם נהרג חייב ובשביל שנשאל להם ואמרו אין אנו יודעים יהיה פטור לכן נראה דהא דקאמר לא נהרג אדם מעולם לאו דוקא אלא רוב פעמים לא היה נהרג שעל ידי שהוא מרבה בבדיקות אי אפשר שלא יכחיש אחד מהם [כה] חבירו אבל אין לומר דר' עקיבא לטעמיה דחייש למיעוטא גבי חלב [כו] פוטר (בכורות כ:) דהא לא מצינו שום תנא דחייש למיעוטא טפי מרבי מאיר ואפ"ה מודה [כז] היכא דלא אפשר דלא חיישינן למיעוטא בפ"ק דחולין (דף יא:) והכא היינו דלא אפשר מיהו י"ל דאיכא למיקס עלה דמילתא כגון שהיה קרוס של מוח מגולה ולאו שהיה שלם ובא זה ונקבו והרגו [כח]:

כמכחול בשפופרת. תימה עובד ע"ז ומחלל שבת מאי איכא למימר דהתם לא מצינו למיפטריה והא היכי קאמר לא היה אדם נהרג [כז] וי"ל דמ"מ קאמר שפיר לא היה אדם נהרג משום דלא שכיחי כולי האי כי אם ברוצח ועריות ועוד י"ל דאיכא למימר דאיתם שמחלל אינו טריפה דאם הוא טריפה א"כ אם תזימן לא יהיו חייבין מיתה משום דמצו למימר גברא קטילא בעינן למיקטל והוא ליה עדות שאי אתה יכול להזימה:

הדרן עלך כיצד העדים

מסורת הש"ס

א) ל"ל הוו. יעב"ץ, ב) סנהדרין מה: גיטין כח: כט., ג) [סנהדרין יד.], ד) [מוספתא סנהדרין פ"ג ע"ב], ה) [מוספתא שם], ו) [ל"ל משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם למדנו כו'], ז) ב"מ לא., ח) ל"ל והרגו. יעב"ץ וכ"ה במשניות, ט) [דברים טז], י) [במדבר לה], כ) ל"ל ולא למלוה ולא לערב, ל) רש"ל מ"ז, מ) ל"ל לא, נ) [סנהדרין מא.], ס) עי' מהרש"ל ורש"ל, ע) ל"ל אינו פוטר, פ) [וע"ע בתוס' בכורות כא. סד"ה חלב פוטר], צ) רש"ל גורס כדאמר,

הגהות הב"ח

(א) גמ' סבר רב פפא למימר. נ"ב הך עובדא קבעה תלמודא הכא משום דשייכא למאי דתני לעיל ממנא אחד מהן קרוב או פסול כו' ותימה אמאי לא קבעה לעיל וי"ל דהך עובדא אתי נמי לקמייה דרבא בהדי הך דהנו לעזיז כו': (ב) תוס' ד"ה דלמא וכו' ותומר ר"ת דודאי אי לא שיילינן להו לא מיתני אלא: (ג) בא"ד הואיל ובהברוג גופיה אין יודעין לא בעינן מכחישין זה את זה ומיהו טעם זה: (ד) בא"ד טריפה הרג או שלם הרג ובשביל שנשאל: (ה) בא"ד אחד מהם את תבירו: (ו) בא"ד דהיכא דלא אפשר דלא חיישינן למיעוטא דראיתא פ"ק דחולין: (ז) ד"ה כמכחול וכו' נהרג מעולם וי"ל דמ"מ וכו' נהרג מעולם משום וכו' שהמחלל אינו טריפה וכו' א"כ אם הוזמו לא יהיו חייבין: (ח) ד"ה אלו הן וכו' ביימיהן היו וכו' אבוכה קצת ויש לה בית יד ארוכה ומעגלים אותה על פני כל הגג להשוות הטיח והיינו דקרו לה מעגילה: (ט) ד"ה משלשל וכו' דנפלה דרישא שנשמט מידו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ת"ל בכל שעריך כל"ל (וכ"ה בירושלמי):

מוסף רש"י

לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ. שתהא סנהדרין קטנה מוהגת בחו"ל כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (במדבר לה כט.). **במנאפים משיראו כמנאפים.** מעידין עליהם העדים לחייבן מיתה ומלקות משכבו זה עם זה כדרך מנאפים ואין צריך לעדים שיראו כמכחול בשפופרת, אלא הזקיקתן תורה להסתכל כל כך (ב"מ צא.).

עין משפט נר מצוה

נד א טוש"ע חו"מ סי' לג סעיף טז:

נה ב מיי' פי"ג מהל' סנהדרין הלכה ז:

נו ג מיי' שם פי"ד הל' יד סמג עשין קב [טוש"ע סי' ל]:

נז ד מיי' שם הלכה י:

נח ה ו מיי' שם פי"ג הלכה ח:

נט ז מיי' פ"ז מהלכות סנהדרין הלכה ג [עיין כ"מ] טוש"ע סימן ל:

ס ח מיי' פ"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה יט סמג לאוין לד טור ש"ע אה"ע סימן כ סעיף ז' הגב"ה [וכ אלפס עוד ביבמות פרק ב (דף ז:) ובכ"מ פ"ז (דף קיז:)]:

א ט מיי' פ"ה מהלכות רוצח הלכה ז סמג עשין עה:

ב י מיי' שם פ"ו הלכה יב סמג שם:

תורה אור השלם

1. וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

במדבר לה כט

2. שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק:

דברים טז יח

רבינו חננאל

סוגיין דשמעתין דעדים הקרובין בין למלוה בין לוה בין לערב כולן פסולין: מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו ב"ד אין סותרין את דינו כו'. תניא ברח מארץ לחוצה לארץ אין סותרין את דינו מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו מפני זכותה של ארץ ישראל: סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ. מנא הני מילי. דת"ר והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם למדנו לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ. אם כן מה ת"ל בשעריך. בשעריך אתה מושיב בתי דינין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר ובחו"ל אתה מושיב בכל פלך ופלך) ואי אתה מושיב בכל עיר ועיר. ואסקינן דרבנן בסנהדרין הוו דייני בבועל את הערוה כשמואל דאמר במנאפים כיון שיראו כמנאפין מתחייבין ולא בעינן עד דמסהדי כמכחול בשפופרת. ולית הלכתא כר' טרפון ור' עקיבא דהוו אמרין ראיתם טריפה הרג או שלם הרג וא"ת שלם שמא במקום ההכאה נקב הוה כו': ירושלמי. כתב כל נכסיו לב' בני אדם כאחת והעדים כשרים לזה ופסולים לזה ר' יוחנן אמר מאחר שפסולין לזה פסולין לזה וריש לקיש אמר לא כו':

הדרן עלך כיצד העדים

פ"ב **ואלו** הן הגולין ההורג נפש בשגגה כו' עד